

LUMINIȚA BEJENARU, *Arheozoologia spațiului românesc medieval*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2003, 254 p. (cu 133 figuri și 46 tabele în text).

Lucrarea pe care o recenzăm are pentru lumea arheologilor un loc cu totul aparte întrucât, după cum o arată și titlul, ea aparține unei științe cu caracter multidisciplinar, fiind conexă arheologiei, căreia îi

furnizează materialul de studiu, care doar prin ea poate pune în evidență o serie de particularități socio-economice, dar nu numai, cu totul inedite, privind o societate umană dată, pe care o caracterizează în timp și

spațiu. Aceasta cu atât mai mult cu cât pentru mileniul II al erei noastre există deja un număr mare, uneori chiar foarte mare, de date scrise, pe care istoricii medievali le folosesc cu profit, dar totuși cu unele lipsuri inerente, să le spunem date cu caracter „particular”, dar adesea cu o pondere foarte mare, uneori negândite, ce nu reies aproape deloc prin respectivele surse, ele fiind furnizate doar de științele conexe apărute de curând, contribuția acestora adăugându-se din ce în ce mai mult datelor parvenite prin documentele scrise.

Lucrarea respectivă reprezintă de fapt textul oarecui condensat al unei teze de doctorat în domeniul biologiei, susținută în anul 2000, multiplele date la care a ajuns autoarea împărțindu-se aproape egal pe de parte între cele ce privesc specialități ale biologiei, dar cu unele reverberații de prin ordin care folosesc și științelor socio-umane, mergând de la caracteristicile ambientale și terminând cu particularități ale speciilor de animale, legate strâns de activitatea omului, iar pe de altă parte, furnizând date concrete inedite pentru istoria acelor timpuri, dar și pentru alte științe legate de activitatea umană, în general.

După o introducere în care se pune, în principiu, problematica, se trece, în capitolul 1, la expunerea, pentru România, a cercetărilor anterioare arheozologice privind secolele XI-XVII, întrucât, pe lângă cele peste 15 000 de resturi animaliere-artefacte studiate direct de autoare provenind din nouă situri, aceasta se apleacă, în lucrare și la altele circa 25 000 de fragmente, cercetate în timp de alți autori.

În capitolul 2 se face pe scurt o caracterizare geografică actuală a țării noastre, dar și o trecere în revistă a istoriei teritoriului românesc în evul mediu, stabilindu-se totodată regionalizarea siturilor arheologice medievale, 31 la număr, din care provine materialul luat în studiu. Facem remarcă că în două provincii istorice, Oltenia și Ardealul, luat în sens strict, până în anul 2000, nu a fost studiat nici un material arheozologic, acesta nefiind cules de către medievaliști ce au făcut săpături în aceste zone ale României.

Următoarele capitole: 3, 4, 5, peste care trecem „à vol d'oiseau” denumite: Materialul și metode de lucru, Prezentarea eșantioanelor arheozologice studiate (din nouă situri), Studiul anatomo-comparat al resturilor arheozologice – adică enumerarea și descrierea speciilor studiate, interesează direct mai degrabă pe biologi, dar unele date (de exemplu specii actualmente dispărute din fauna României - castorul și stinse - bourul, cerbul ce și-a restrâns drastic arealul, devenind doar carpatin, ursul, ce se mai găsea încă în zonele deluroase) este bine să fie cunoscute de arheologi și istorici și de ce nu, de intelectualitatea românească.

Capitolul 6, *Resurse animale utilizate în economia alimentară medievală*, reprezintă de acum unul care intere-

sează direct pe arheologi și istorici. Se arată care era rolul și ponderea pescuitului în cadrul economiei animaliere, cât de important era comerțul cu pește ce a făcut ca și resturi de sturioni să ajungă până în zone îndepărtate cum ar fi orașele Siret și Baia, importanța vânătorii, enumerându-se speciile de manifiere sălbatice după biotop și frecvența lor, arătând că această ocupație era de acum destul de slab reprezentată asigurând totuși o parte din proteinele animale necesare comunității umane, cum frecvența ei scade către epoca modernă, datorită, în mare parte, fenomenului deforestării, ce a făcut ca cerbul, specia sălbatică cea mai frecventă să rămână azi doar o podoabă a Carpaților, dispariția de pe teritoriul țării a zimbrului și a elanului. Creșterea mamiferelor domestice ca cea mai importantă ocupație, unele dintre specii având și alte roluri decât folosirea în alimentație, bovinele având mereu cea mai mare importanță, existând de asemenea sporadic, posibil și hipofagia, evidențierea unor caracteristici zonale ale șeptelului medieval, funcție de cele mai multe ori de ambient.

Capitolul 7 este intitulat *Strategia de exploatare a animalelor, respectiv a mamiferelor, avându-se în vedere selecția lor funcție de vârstă și sex*. Se pune în evidență, pentru prima oară în literatura de la noi, date arheozologice privind tehnica de măcelărie folosită la speciile mai ales domestice.

Ultimul capitol, cel de-al optulea, se referă la interpretarea arheozologică a unor tipuri de animale domestice, punându-se în evidență pentru cele șase specii: bovine, porcine, ovicaprine, cal și câine, caracteristicile morfologice, ce tind să le transforme din tipuri în rasele endemice țării noastre, care din păcate au fost actualmente aproape cu totul eliminate, prin mijloacele zootehniei contemporane.

Concluziile pertinente ce se întind pe patru pagini vin să încheie lucrarea. Bibliografia, cu peste 170 titluri, dintre care 10 aparțin autoarei sau la care aceasta este coautor, la care se mai adaugă alte câteva unde doamna Bejenaru este părtașă, este bine aleasă, însă la lucrare s-au folosit încă și mai multe date literare care nu au fost menționate în bibliografie.

Trebuie să menționăm că figurile și tabelele din text sunt cu totul sintetice și nu reprezintă doar simple schițe.

Putem spune că lucrarea recenzată este o foarte bună punere la punct a arheozologiei medievale românești, ea reprezentând o etapă de prim ordin în cunoașterea evului mediu sub aspecte cu totul noi și inedite. Rămâne ca autoarea să se preocupe în continuare de aceste problematice, dar totodată și ca arheologii și chiar istoricii ce studiază această epocă să pună la dispoziție materialele paleofaunistice, care sunt și ele artefacte, pentru că au trecut prin mâna omului, iar acesta constituit într-o societate evoluează în timp și spațiu, lăsându-și amprenta asupra ei cât și a ambientului.

SERGIU HAIMOVICI